

CAP

VERMELL

**PREMSA
CORONA**

Nº 109

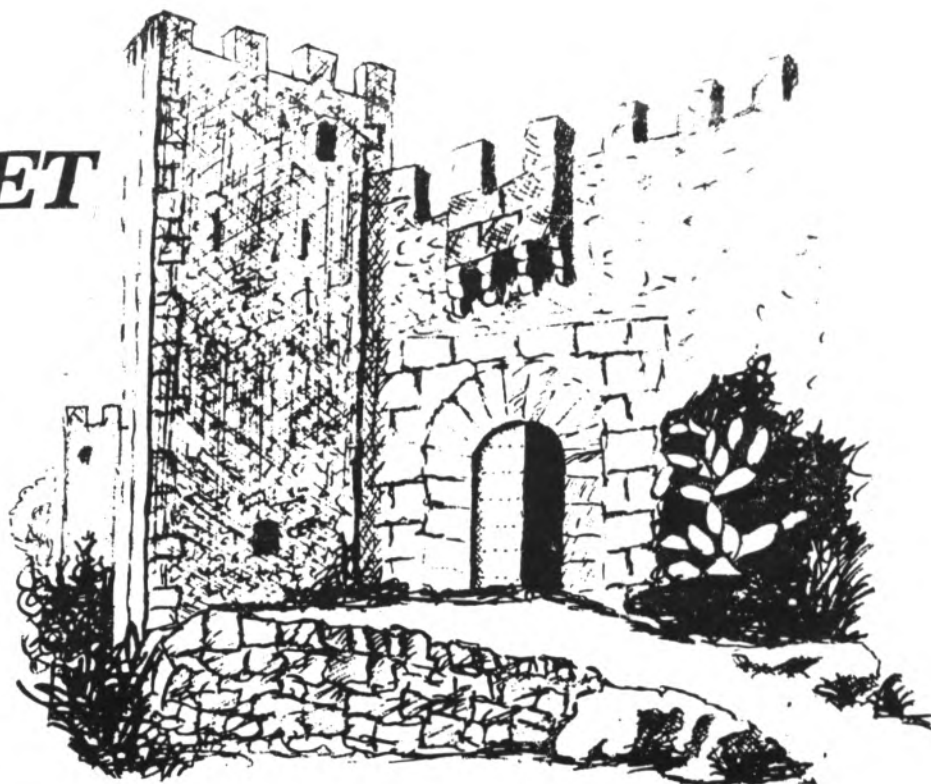
CAPDEPERA - CALA RAJADA

GENER 1990

DUES FESTES DE GENER

PORTALET

LES OBRES DE SANEJAMENT

Amb la construcció dels col·lectors que recolliran les aigües brutes de les clavegueres de Capdepera i Cala Rajada i amb la depuradora d'"Es Coll d'Os", les obres de sanejament del municipi hauran donat una passa decisiva. Unes obres que, per necessàries, eren insistentment reclamades.

El cost total de les obres està entorn dels cinc-cents milions de pessetes, de les quals una part important -uns cent cinquanta milions- aniran a càrrec de la tresoreria municipal. Per fer front a aquest pressupost hi ha previstes unes contribucions especials estipulades segons les següents consideracions: els metres lineals de façana de la vivenda o solar urbà, el volum d'obra edificada i el volum màxim edificable segons preveuen les Normes Subsidiàries.

Reconeixem d'entrada la dificultat per establir uns coeficients de participació ja que són molts els factors a tenir en compte. Obviament, tots hem d'ajudar a la construcció i manteniment d'aquestes obres ja que són un bé social, és a dir, són i van en benefici de tots. Per això ens sembla de justícia que tots els qui tenim béns immobles dins el municipi, que és gairebé equivalent a tots els qui hi estam arrelats, hi contribuïm.

Més discutible ens pareix la segona consideració ja que no veim la relació entre el volum de l'obra edificada i el problema del sanejament. Dins el nucli urbà de Cala Rajada hi ha magatzems, cotxeries o altres edificacions que fan un baix consum d'aigua i una escassa utilització dels serveis de sanejament; en canvi hi altres edificis que pel tipus de negoci que hi tenen instal·lat consumeixen molt més i fan un major ús dels dits serveis. Consideram que el consum d'aigua és un punt important a l'hora d'establir el repartiment de costos.

Tampoc consideram adequada la ideologia expansionista que batega darrera aquest sistema de participació. No entenem per què s'ha de tenir en compte el volum a edificar. Sembla que es volgués incentivar el creixement urbanístic quan el Parlament Balear i la majoria de l'opinió pública qüestionen de cada vegada més aquesta febre constructora. Per motius polítics de signe contrari, és a dir proteccionistes, podem argumentar que tots aquells solars que hi ha sense edificar a les zones més saturades haurien de tenir una compensació

econòmica perquè donen una imatge menys congestionada i més habitable, suplint la cada vegada més evident manca d'espais verds. En tot cas, aquests solars haurien d'ésser penalitzats quan fessin ús del seu dret d'edificació.

Ens agradaria que el repartiment també tengués un caire progressista, considerant la ubicació de cada vivenda o solar, que no tenen, evidentment, el mateix valor a una o altra zona del municipi. Fins i tot veuríem amb bons ulls que l'Ajuntament atengués un principi de justícia social que contemplés el nivell d'ingressos de cada contribuent. Un pensionista sense cap altre ingrés que el de la seva pensió no hauria de pagar el mateix que el propietari d'un negoci en ple rendiment.

No sabem si les nostres consideracions són equivocades o simplement inaplicables. Ens agradaria que els entesos ens rectificassin, si cal fer-ho. A través d'aquestes pàgines ho poden fer quan vulguin.

FESTES L'arribada dels Reis al moll de Cala Rajada, ha estat enguany la més espectacular que mai s'hagi fet. Havent, els organitzadors, decidit descansar pel que fa a la representació d'"El Rei Herodes", tiraren la casa per la finestra amb un castell de focs artificials dignes de les festes d'estiu. I és que la comissió dels Reis, amb el dinamisme que la caracteritza, sempre té alternatives per fer una festa atractiva i per a tots, nins i grans. Molt bé.

Pel que fa a les festes de Sant Antoni i Sant Sebastià, han tengut aquesta vegada un element a favor del tot decisiu: la meteorologia. Saben els organitzadors, com hem manifestat altres vegades, que estam en total desacord en què a una festa tan mallorquina s'utilitzi altre llengua que no sigui la mallorquina. Per altra part, s'ha d'admetre que la vetllada rock de la Plaça de l'Orient, va tenguent una capacitat de convocatòria que havien perdut els foguerons tradicionals. Les respectives cavalcades també concitaren participació i expectació, amb l'afegit també favorable que l'Ajuntament decidís triar Sant Antoni com una de les festes locals, en detriment de l'Esperança. Al respecte nosaltres ja ens hem manifestat, però se veu que sempre ens apuntam al bàndol dels perdedors.

ACTIVITATS Com solem fer sempre, donarem un repàs a les activitats musicals de l'últim mes:

26-12 A l'església de Capdepera actuà la banda de música "Es Batzer", de la comunitat evangelista de Palma. Hi assistí bastant de públic. El concert fou digne, senzillament.

30-12 A l'església de Cala Rajada, dins el programa "Un hivern a Mallorca", actuà el cor juvenil de Bèlgica, "Les Troubadours de l'eau noire", els quals oferiren un programa, sobretot a la segona part, força original. Molt bons els solistes.

El mateix dia -coses de la vida!- la Coral S'Alzinar actuava a la mateixa església una mica més tard, amb el seu tradicional programa de Nadal. El cas és que ambdós concerts no registraren una excessiva aflluència de públic.

07-01 La Banda de Música es presentà a Capdepera amb un concert dirigit tot ell, per primera vegada, per Enric Pastor. S'havia fet molt escassa publicitat i no hi hagué massa gent. El concert va ser bo, essent especialment celebrat l'arranjament del propi director d'una sèrie de caçons de Nadal.

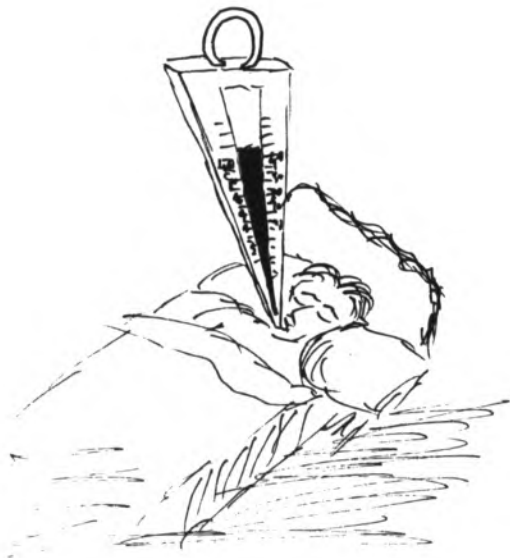
13-01 A l'església de Cala Rajada i organitzat per Joventuts Musicals, Concepción Fernández Vivas ofería un excel·lent concert d'orgue, sense res que desdigués. Si d'acàs, l'escassa assistència de públic.

14-01 També sota els auspicis de Joventuts Musicals, la soprà guanyadora del primer premi de la pròpia entitat a nivell de tot l'Estat, Sílvia Tro, acompanyada al piano per Tomeu Jaume, ens delectà amb una magnífica actuació al saló de sessions de l'Ajuntament.

27-01 El ja esmentat programa "Un hivern a Mallorca" oferí l'actuació de la prestigiosa "Jove Acadèmia Instrumental" que dirigeix Carles Ponseti, a l'església de Cala Rajada. Aquest concert coincidí amb el muntatge d'aquest número de "Cap Vermell", així que poques coses en podem dir. Serà el mes que ve.

I tot això sense comptar ni amb la més mínima infraestructura. Entre tots estam convertint les nostres esglésies en sales d'audicions. I aquest no és el seu fi, de cap de les maneres.

GRIP Especialment durant el mes de gener, es pot dir que hem patit una autèntica epidèmia de grip. No hi ha hagut casa en què si no ha estat un han estat dos que han hagut de jeure. Per sort, pareix que no ha estat massa fort, i encara sort que durant la tardor s'havia vacunat mig poble. En tot cas, aquesta gripada ha vengut a demostrar, una vegada més, que a Capdepera i Cala Rajada patim un problema sanitari molt greu. Dos metges no donen abast, en circumstàncies com aquesta. Les estadístiques no menten, el nostre municipi, en nombre d'habitants, ja és el tercer de tota la comarca, després de Manacor i Felanitx, però l'Insalud pareix ignorar-ho. ¿No hauria, l'Ajuntament, de recordar-ho a qui correspongui? Ni els nostres metges són màquines ni tenen els nostres malalts per què patir un servei insuficient. O això s'arregla o la gent explotarà. ¿Per què sempre s'espera que les situacions ens desbordin per posar-hi remei?

DEFUNCIO El proppassat 23 de desembre i després de patir una llarga malaltia, morí Antoni Rechac, president de l'associació "Sol Naixent" de la Tercera Edat de Cala Rajada, qui deixa un record entranyable no sols en el sector de la gent major, sinó a tots els nivells i molt especialment dins els àmbits pesquers ja que no hem d'oblidar que durant molts d'anys fou el contramestre del nostre moll. En Miquel Ferrer Ginard és el nou president de "Sol Naixent", en substitució del desaparegut amic Rechac.

ENCICLOPÈDIA Els fascicles 6 i 7 del tercer volum de la Gran Enciclopèdia de Mallorca s'han ocupat de Capdepera i del Castell. La història, l'economia i la geografia del nostre municipi hi han tengut cabuda, amb gran profusió de fotografies. Tot molt bé. Per si interessa a algú, els dits fascicles aparegueren els dies 14 i 21 de gener.

PINTURA A l'església de Cala Rajada ha sorgit un greu problema: les pintures del frontal de l'altar major cauen. Realment no cauen les pintures, sinó tota la capa de referit i, segons els tècnics que s'ho han mirat, és gairebé impossible que es pugui salvar, i si es fes costaria una millonada. Les pintures en qüestió sembla que tenen un valor artístic discutible, però sí que tenen un valor sentimental per als feligresos de la parròquia del Carme. En Pere Barceló, el capellà, està apurat, però tot fa pensar que ens haurem d'anar acostumant a un nou frontispici. Aquest no té salvació.

RASES Rases, síquies, trinxeres, o com volgueu anomenar-ho. Cala Rajada segueix amb el ventre obert. S'hi posaren d'hora, però el bou ens podria agafar una vegada més i els hotels haver d'obrir amb tot el poble alçat. Amb una temporada que no es presenta massa optimista, no convé acabar-la de fotre amb obres que deteriorarien encara més una imatge prou deteriorada. Esperam que algú ens expliqui en què consisteix el pla pilot de la Conselleria de Turisme per a Sa Mesquida, Canyamel i Cala Rajada, del que ha parlat la premsa, ja que a imatges ens referim.

ESCOLAR En el si del Club Esportiu Escolar l'arròs va a grumallons. Dels aspectes purament esportius no en parlam aquí, sinó a la secció corresponent. Aquí volem deixar constància d'un fet que, no ja com a aficionats, sinó com a simples ciutadans, ens deixà avergonyits. En el partit Escolar-Poblenc, del dia 21 de gener, i abans de començar la segona part, l'àrbitre, de qui no volem recordar ni el nom, va fer guardar un minut de silenci en senyal de protesta contra el president del Col·legi d'Àrbitres, l'inefable senyor Plaza. Ràdio Nacional ("Radiogaceta de los deportes") i el diari "El País", entre d'altres, s'han ocupat de tan llamentable i esperpèntic espectacle. No sortim aquí en defensa d'en Plaza, que d'això en passam olímpicament, però ens cau la cara de vergonya de veure que els responsables de l'Escolar es prestaren a un joc entre macabre i grotesc que ara és motiu de burla a tota Espanya. Enhorabona.

AGENDA El Consell de la Joventut de les Illes Balears ha editat una excel·lent agenda jove, amb totes les dades d'interès per a aquest sector tan important de la nostra societat. La presentació a nivell de tot Mallorca es va fer a Capdepera el passat 28 de desembre i, encara més gratificant per a nosaltres, la portada reproduceix una pintura de l'artista local Colau Vives. Està bé, no?

Punyides

- Està bé que els treballadors del B.B.V. reivindicuin la readmissió dels engegats, però que ho fassin amb un mínim de civisme i educació i no embrutant tots els senyals de tràfic de Mallorca.

- Si l'Ajuntament posa com a festa local Sant Antoni, per què promociona un super foc amb concert de rock, a fi d'acabar ràpidament amb els focs petits i amb la festa tradicional?

- Adéu casa i torre de l'hort de Ca'n March! Visca el ciment! Hem de donar les gràcies a Boyer?

- I que en veurem d'accidents el proper estiu a la carretera del far! N'hauran de pujar més de dues de grues a treure cotxes d'aquells sobams.

- Aquesta costa de gener se'm fa més mala de pujar que si del Massanella es tractàs.

- Encara em manquen sis mesos per tenir vacances i ja n'estic fins a dalt de la feina!

- Sentir-se buit, sense cap delit, és el pitjor que hi ha. Per què existeixen moments tan dolents?

- La feina em fa fàstic, la vida em fa fàstic. Necessit un canvi radical.

- Sembla que he començat l'any amb un desinflament impressionant. Hauré de posar remei a tot això.

ERISSO

Es pobles de dins Mallorca
són una calamitat,
per onsevulla que vagis
veus preservatius tirats.
És una trista desgràcia
i se podria evitar,
després de fer-los servir
els podrien amagar
perquè així ets al.lots petits
ja no els podrien inflar.
Quan jo era jovenet
tot això no existia
i tan sols fent marxa enrera
s'evitava una averia.
Ara que hi ha llibertat
poden fer tot lo que volen,
si tenen ocasió
ho fan aquí on se troben.

A D E U.

DURANT EL MES DE DESEMBRE...

Han nascut:

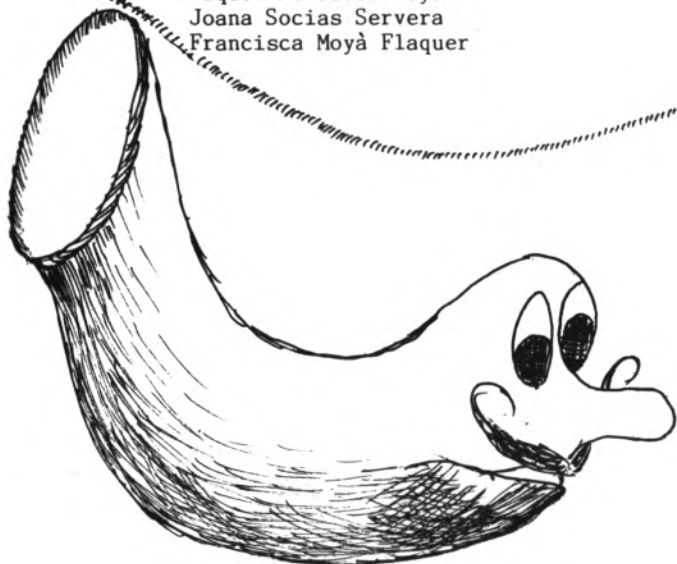
Andrea Paula Lusso Rodrigo,
d'Orland Ricard i M^a del Carme.
Marina Arrabal Arrabal,
de Josep i Maria Teresa.
Alfons Rodríguez Van der Linden,
de Victorià Alfons i Mª Godefrida.

S'an casat:

Manuel Rodríguez Adan
amb Monika Michaela Auker.
Josep Jiménez Muñoz,
amb Hildegard M. Weyres.
Gabriel Picó Ginard,
amb Maria Isabel Mas Martín.
Joan Fuster Servera
amb Margalida Cuart Orpi.
Pere Alejandro Clemente
amb Maria Antònia Moll Sureda.
Georges Jean Marie Lambert
amb Catalina Amorós Negre.
Miquel Llull Gili
amb M^a del Carme Reyes López.
Ramon Alaminos Jiménez
amb Antònia Amengual Ruibal.
Josep Larios Aldon
amb Nativitat del Rosario González Gallego.
Manfred Kiefer
amb Angelika Jutta Weiss.
Armand Ares Quiles
Amb Maria Josep Espejo Salinas.
Miquel Sintes Femenias
amb Aina Maria Celada Moya.
Bartomeu Rosselló Pascual
amb Isabel Fernández Gelabert.
Enric Del Rio Guerrero
amb Jerònia Maria Bonnín Garau.

Han mort:

Miquel Pellicer Moyà
Joana Socias Servera
Francisca Moyà Flaquer

EL CASTELL DE SON VALENT

Això era un poble que tenia un castell. La gent conrava la terra i els horts del seu voltant, perquè hi havia molta d'aigua i era una gent molt feïnera. El castell l'havien fet feia molts d'anys i estava damunt una muntanyola.

Com que aquelles teres eren molt riques i estaven devora la mar, de tant en tant apareixien barques a la vela amb gent estranya, que parlava una altra llengua i que volia matar els propietaris i prendre'ls les terres i horts. Eren uns mariners de raça de moros, amb un vestit llarg fins en els peus i amb una barba negra. Alguns duïen una unça d'or penjada a una orella.

Llavors es tancaven tots dins el castell i es defensaven la vida. Les batalles eren molt llargues i violentes. No podien descansar ni de dia ni de nit, i si era a l'hivern i en mal temps, encara es feia més difícil la resistència.

Però aquells habitants del castell eren una gent molt valenta i molt mala de tòrçer, de manera que arribà un temps en què aquells moros es convenceren de què no hi havia res que fer i deixaren d'atacar el castell i les seves terres i els seus horts.

La gent del castell, mentres tengueren moros a la costa, sempre foren un poble unit. Tots lluitaven per lo mateix, tots se sentien responsables de salvar la vida i les finques dels altres. Tots eren amics. De manera que a pesar d'haver de viure sempre pendants del perill i de les talaies que guardaven la costa, estaven sempre molt contents. Era un poble de músics i sonadors, on les vetllades eren molt divertides i la gent sempre estava de bulla. A fora vila sempre sentien gent que cantava.

Però la vida del poble va canviar. Des del moment en què el poble se'n donà compte de què ja no hi havia perill de moros a la costa, ja no pujaren més al castell; cada un vivia a ca seva a fora vila; el poble s'escampà i s'acabaren les vetllades de bulla i els sonadors. A poc a poc perderen el cantet i a fora vila tot era silenci com a de cementeri. Cadascú feia el seu xam, es perderen les amistats i cada família només pensava en los seus i en el seu bestiar.

Amb això, un hivern succeí una nevada tan intensa, tan terrible i tan llarga que molts d'animals moriren i moltes cases s'esbucaren. Llavors sí que aquelles casetes de fora vila quedaren ben incomunicades i se va passar molta de fam. Els arbres també quedaren ben esbrancats i les pèrdues foren incalculables. Llavors sí que quedà trista la gent. Molts d'animals hagueren d'esser enterrats a una fossa comuna, i també algunes persones d'edat moriren de fred i hagueren d'esser enterrades

prop dels animals, perquè no hi havia manera d'arribar al cementeri a causa del gruix de neu que encara arribava més amunt dels genolls.

Però la desgràcia més grossa encara va ésser una altra. Els nins més petits i que encara tenien manco defenses varen contreure una malaltia de desnutrició que els duïa tot dret cap a la mort. Cap a una mort lenta i penosa per a ells i per als seus pares.

Els pares començaren a reunir-se altra volta, no ja per defensar-se dels moros a la costa, sinó perquè veïen amenaçada la vida dels seus fills. La desnutrició contreta aquell hivern els deixà un ròssec que no aconseguïen superar. Entre altres motius perquè no tenien medicines ni aliments suficients.

Els pares i molta d'altra d'aquella gent, fins i tot els qui no tenien malalt a ca seva, tornaren pujar al castell. Tiraren junta dins una sala vella i abandonada. Tothom hi va dir la seva. Entre totes les intervencions, la més notable fou la d'un home vell a qui se veïa caminar amb dificultat. Anava amb una manta i un gaiato, ja no tenia cap dent i caminava a poc a poc i acalat. Però tenia molt bon humor i estava avesat a la lluita. Estimava molt la gent i les seves terres. Va parlar així:

"Fa temps que no havia tornat pujar aquí dalt, i ara, quan torn veure aquestes parets, me pareix tornar jove i que aquestes pedres, on tantes vegades jo he defensat la vida meua i la dels vostres pares, ara me donen força per investir i lluitar altra volta pels fills més joves d'aquestes terres".

"Jo pens -digué el vell- que hem destar orgullosos de sentir-nos units aquí per salvar una cosa tan gran com són els nostres nins. Salvar la seva vida és més important encara que salvar la meua o les nostres terres i horts en perill dels moros. Si ens unim, no tendrem res impossible. Aqueixa mala malaltia que els amenaça tindrà remei si entre tots el cercam. Lo primer hem d'enviar qualcú de nosaltres a Ciutat a cercar medicina. A veure qui hi vol anar i qui li deixa la bístia i el carro i qui li dóna menjar i doblers".

"Els altres -continuà- ens hem d'organitzar per conrar entre tots les terres de tots i salvar entre tots els arbres de tots".

"Facem un projecte comú i salvarem els nins i les terres, els arbres i els horts".

"Llavors encara gonarem gràcies a Déu, perquè la necessitat i l'alarma ens han unit. Entre tots vencerem la mort i el perill i entre tots farem un poble nou i solidari".

LLORENÇ TOUS
Capdepera
Nadal 1989

ESPORTS

Com ja vaig contar a passades edicions, les aigües baixen turbulentes per devers "Es Figueral". La notícia que ho acaba de confitar és la del cessament de Joan Terrassa com a entrenador del primer equip, cosa que ha produït més d'un maldecap a la Junta Gestora del Club.

Com tots deveu saber, en Joan Terrassa, a més d'entrenador, era, i crec que segueix essent, un amic per a jugadors i directius. Per a la Gestora, aquesta decisió ha estat força difícil i ha costat molt de temps el prendre-la. Se deia, amb tota lògica, que un entrenador o no era tan bo l'any passat o no era tan dolent enguany. ¿Per què, idò, va tan malament l'equip de Preferent, aquesta temporada? Hi ha distintes opinions, per a tots els gusts. Vegem-ne algunes:

- És qüestió de lesions.
- És assumpte d'àrbitres i mala sort.
- Se n'han anat alguns jugadors molt importants.
- Els jugadors no hi posen tot el que s'hi ha de posar.
- No tenim equip per a aquesta categoria.
- En Joan Terrassa aquesta temporada s'estava equivocant.

Sigui el que sigui, el cert és que l'equip es troba en situació de descens, cosa que ha obligat els directius a prendre la decisió del cessament de l'entrenador. No saben, els membres de la Gestora, si aquesta és una mesura del tot encertada, però sí saben que alguna cosa s'havia de fer per intentar donar un altre aire al conjunt. Els jugadors no han acollit aquesta decisió de bon grat, cosa que ha suposat una sèrie de fregades amb la directiva, sobretot com a conseqüència d'una carta firmada per quasi la totalitat del planter de jugadors, en la que es fa constar el desacord amb l'esmentat cessament de Joan Terrassa. Els directius, naturalment, esperaven que la seva decisió seria "entesa" pels jugadors, que hi hauria més comprensió davant la crítica situació de l'equip, i que comprendrien que per als propis directius era dolorós haver de prendre tal mesura. La carta dels jugadors diu així:

"Tots els jugadors que firmen a baix d'aquest escrit consideren que:

- La directiva ha pres la decisió de substituir en Joan Terrassa sense tenir en compte l'opinió de la plantilla que són els qui realment juguen i coneixen millor la situació de l'equip. Per tant, això ens pareix una decisió antidemocràtica, incoherent i sense cap lògica.

- Un sector de la directiva ha intentat des de la primera jornada de lliga treure en Joan del seu càrrec sense tenir motius raonables. Per exemple, no s'entén que un directiu que ell mateix reconeix que no ha vingut a veure cap partit en dos anys, sigui el qui més critiqui la labor de l'entrenador. Tampoc

s'entén que el president vulgui imposar els seus criteris en matèria esportiva a l'entrenador i no sapi admetre i respectar les decisions d'aquest.

- En aquests moments la plantilla vivia uns moments d'harmonia i existia un convenciment per parts dels jugadors de la salvació de la categoria, per tant pensam que no és el revulsiu adequat ni el moment oportú, ja que responsabilitzar de la derrota de diuement passat a l'entrenador és una decisió totalment injusta. En Joan va fer l'únic que podia fer i no és el responsable de les cosses dels contraris ni de les decisions arbitrals.

Volem deixar ben clar que en cap moment volem menysprear el segon entrenador Agustín (com qualque directiu vol fer veure), simplement volem que es faci justícia, i que no es tornin repetir els mateixos errors de directives passades. Esperem que la directiva reconsideri la seva decisió abans que sigui massa tard.

Es Figuera de Capdepera, 18-01-1990".

Signen devuit jugadors.

Vosaltres, lectors de "Cap Vermell", teniu la paraula. Cadascú que opini el que vulgui. Suposam que n'hi haurà de tot color.

Ara s'ha fet càrrec de l'equip n'Agustín Muñoz, el segon entrenador. Delicat assumpte el que té entre mans. Primer es tracta d'aixecar la moral dels jugadors i després intentar salvar la categoria. Si aquestes dues coses s'aconsegueixen, tots ens podem sentir satisfets i es justificaran els medis utilitzats per a tan bon fi.

Una altra notícia de darrera hora, del tot espectacular, és la del fitxatge de tres jugadors locals per l'Artà: Aurelio Sánchez, Juan Maya i Angel Flores. A partir d'ara defensaran la camiseta roja del club veïnat. Més d'un aficionat es demanarà per què aquests al.lots no juguen amb l'Escolar, on es formaren. Record que després del primer partit d'aquesta temporada, contra l'Esporles, la directiva va proposar a Joan Terrassa la incorporació d'aquests jugadors per intentar reforçar el planter. En Joan no els volgué, per motius personals, arribant a amenaçar amb la dimissió si es duia endavant el fitxatge. Ara, l'equip de Preferent ha de fer jugar un dels porters com a jugador de camp, per manca d'elements.

Són circumstàncies del futbol i de la vida. Què hi podem fer? El món és injust i la vida és cruel, i que Déu ens agafi confessats.

Amb tot, en Joan Terrassa ha fet una bona labor al front del primer equip de l'Escolar, digna d'elogi i admiració. Ell és un gran treballador del futbol i el Club sempre li haurà d'estar agraït.

L'ESPERANÇA

LA MARE DE DÉU DE L'ESPERANÇA

SEGLE XVI

II

A l'article publicat el mes passat argumentava que la devoció a la Mare de Déu de l'Esperança era de finals del segle XVI i que l'origen d'aquesta festa mariana en el nostre poble enllaçava amb el revivificant Concili de Trento i amb el Gremi de Teixidors de Lliçó, amb nombrosos membres per aquestes contrades, acollia l'Esperança per patrona i advocada.

En aquell temps la festa de l'Esperança ja es celebrava dia devuit de desembre, és a dir, uns dies abans de Nadal; ambdues celebracions anaven molt lligades, tota vegada que la Mare de Déu de l'Esperança era presentada en estat de bona esperança, amb un sol damunt el seu ventre voluminós, tot assenyalant la proximitat del part, la imminència del naixement del Fill de Déu. Aquest era el sentit de la festa de l'Esperança: retre culte a la Mare de Déu com a portadora del qui era esperat i com a preparació de les festes de Nadal, el naixement de Jesús.

Per un document de l'any 1686, citat pel pare Gaspar Munar (1), sabem que la Mare de Déu de l'Esperança portava el Nin Jesús en braços i que era una imatge de vestir, això és, que sols tenia les mans i el cap. Queda clar que aquesta imatge no es correspon amb el sentit abans exposat d'aquesta devoció. Cal cercar-hi una explicació.

Una causa bastant lògica, encara que no demostrada documentalment, del per què la nostra imatge no es corresponia amb el sentit de la devoció, caldria cercar-la en el fet comprovat de que la nostra veneració a la Verge Maria era anterior a la particular devoció a l'Esperança i, per tant, l'antiga imatge, durant molt de temps venerada, passaria a ser la nostra particular imatge de l'Esperança. Aquesta manera de procedir era bastant normal doncs els devots no permetien les substitucions d'imatges, tota vegada que aquestes centralitzaven els sentiments i les devocions. Un canvi d'imatge podia rompre amb aquests lligams.

Bastant més difícil és escorcollar que entre els gabellins tenia aquella devoció, puix tampoc no hi ha constància escrita. El camí que ens queda per trescar és el de la llegenda, el de la fantasia popular i el misatge arquitectònic.

Les llegendes han servit per, a un nivell popular, difondre les devocions a les imatges. La llegenda més antiga i més coneguda per nosaltres és la que fa referència a la Verge de l'Esperança quan va veure el seu poble gabellí en perill davant un atac de la morisma i, per salvar-lo, cobrí aquestes terres amb una boira espessa que espantà i féu fugir les tropes mores.

Una llegenda es defineix com una narració oral d'esdeveniments considerats popularment com a històrics, però enllaçats sovint amb la meravella i el misteri. Fonamentalment, es caracteritza perquè el lloc de l'acció s'indica amb precisió, els personatges són individus determinats i els esdeveniments tenen un fonament que sembla històric i són de qualitat heroica (2).

La llegenda abans esmentada presenta aquestes característiques, amb detalls que semblen tenir uns fonaments històrics i situarien l'origen dels fets a la segona meitat del segle XVI, podent coincidir amb l'arrelament de la devoció dels gabellins a la Mare de Déu de l'Esperança.

Les dues desembarcades més importants realitzades a l'illa de Mallorca es produïren durant aquest període i tengueren lloc a Pollença (1550) i a Sóller (1561); d'aquells fets en sortiren llegendes populars que recorden les gestes i els herois locals: en Joan Mas a Pollença i les Valentès Dones de Ca'n Tamany a Sóller (3). La diferència més important entre la nostra llegenda i les dues aquí al·ludides està en el protagonista. Mentre a Pollença i Sóller tenen a persones del poble com a herois, a Capdepera la protagonista és la pròpia Verge de l'Esperança.

Recolzant-me en aquesta llegenda sembla que el sentit popular de la devoció a l'Esperança consistia en creure que la Verge els protegia sempre del perill, per gros que fos i que així sempre ho faria; per tant, calia confiar sempre en Ella, encara que semblàs tot perdut. Any rera any, la llegenda ha estat recordada en els sermons del dia de l'Esperança, en el sentit que tenia per als gabellins en el segle XVI.

Al darrer quart del segle XVI fou ampliat la primitiva esglesieta, construint-se la nau principal que consta de quatre trams. El primer tram, juntament amb la capella de Sant Joan, correspon al que era la primitiva església. Aquesta ampliació, tot i haguent-se realitzat després de la batalla de Lepanto (1571), ens demostra la gran preocupació, el temor que encara hi havia en aquells moments a un atac de la morisma, ja que l'església fou construïda com una fortalesa, semblant a les que hi havia a altres llocs perillosos de l'illa, com eren Santanyí, Andratx o els pobles de la ruralia de l'illa d'Eivissa.

Segons Joan Binimelis, gran erudit que recorregué aquestes terres a l'any 1595, l'oratori de Sant Salvador d'Artà servia per acollir la gent inútil per a la defensa -nins, vells dones i malalts- mentre la gent d'armes els defensava dels corsaris (4). El mateix succeïa a Capdepera, on la gent inútil també es recollia dins l'església en els moments de perill. Però la nostra església no era sols un refugi sinó també una fortalesa, doncs el darrer tram de la nau principal, on hi havia l'altar de l'Esperança, era una torre més del Castell i, des del terrat, a través de les espilleres no tan sols es podia disparar a l'exterior sinó també a l'interior del recinte emmuradat. Des de l'interior de l'edifici també es podia disparar puix que hi havia espilleres. Per tant, l'església era gairebé una fortalesa dins una altra fortalesa, el Castell.

Crec que mai com en aquells moments ha estat tan evident la compenetració entre Església (comunitat de feels) i Poble (comunitat civil), ja que ambdues es complementaven formant un cos. La Mare de Déu de l'Esperança empara el gabellí protegeix la Verge fent de l'església una fortalesa dins el Castell.

Els especials moments històrics que va viure Capdepera en aquella segona meitat del segle XVI marcaren la religiositat del gabellí i canviaren el sentit de la devoció mariana a l'Esperança, una Mare de Déu a la que trien constantment en processó pels carrers del Castell i que era capaç d'oferir raigs d'esperança en els moments de temor i desconhort.

PEP TERRASSA

- (1) V. Visita del Obispo don Pedro de Alagón. Any 1686, foli 29. Arxiu diocesà.
- (2) "Mallorca, terra de fantasies populars: les llegendes". Maria A. Albertí i Maria F. Sureda. Revista "Lluc", nº 739. Juliol-agost 1987.
- (3) "Història de Mallorca". Volum II. Diversos autors. Editorial Moll, 1982.
- (4) "Historia general del Reino de Mallorca". Edic. 1927. Tom IV.

CONVERSES

En JAUME ALZINA MESTRE és artanenc i actualment treballa com a professor d'història a l'Institut "Llorenç Garcias i Font" del seu poble. Des de l'any 1980 ha vingut publicant una sèrie de treballs relacionats amb la seva especialitat acadèmica i amb un enfocament didàctic: "La nostra història. Dels inicis fins a Jaume I", de caire local; "Mallorca: història i cultura. Textes didàctics"; a l'obra bàsica de consulta "Història de Mallorca" (Ed. Moll, 1982) n'és l'autor dels capítols dedicats als segles XVIII i XIX.

El passat mes de setembre va llegir la seva tesi doctoral, titulada "La població (1600-1940) i la distribució de la terra (1818-1944/53) a la comarca de Llevant", obra publicada en dos toms de cinc-cents pàgines i que li ha suposat set anys d'investigació.

Sobre aquest treball, especialment pel que afecta a Capdepera, hem parlat amb JAUME ALZINA.

ABANS DE CENTRAR LA CONVERSA EN EL TEU TREBALL ENS AGRADARIA QUE ENS DONASSIS UNES IDEES GENERALS DE DEMOGRAFIA.

L'evolució demogràfica és un reflexe de la societat. Cada tipus de societat té una determinada estructura demogràfica. Així, la societat agrària presentava problemes de creixement amb un alt índex de natalitat i de mortalitat. En canvi, els països desenvolupats tenen un creixement zero amb un índex de natalitat i de mortalitat molt baix.

Els mecanismes demogràfics són molt complexes i molt sensibles als canvis que es produeixen dins l'estructura econòmica. Tant si són uns moments difícils com de benestar, la demografia se'n ressent i els indicadors ho assenyalen.

Les guerres han influït poc dins l'evolució demogràfica de la comarca de Llevant. En canvi sí que hi han influït, i molt, les epidèmies i les èpoques de fam.

QUINA FOU L'EVOLUCIÓ DEMOGRAFICA DURANT ELS SEGLES XVII i XVIII?

A grans trets, les fases i el ritme de creixement que experimenta la comarca de Llevant són gairebé paral·lels als que s'han observat a altres municipis mallorquins. Entre 1750 i 1816 hi ha un notable increment demogràfic. A partir del darrer terç del XVIII els indicis de recuperació vénen determinats pel fet que la mortalitat catastròfica va perdent importància.

COM INFLUI L'EPIDEMIA DE PESTA BUBONICA DE 1820 SOBRE LA DEMOGRAFIA?

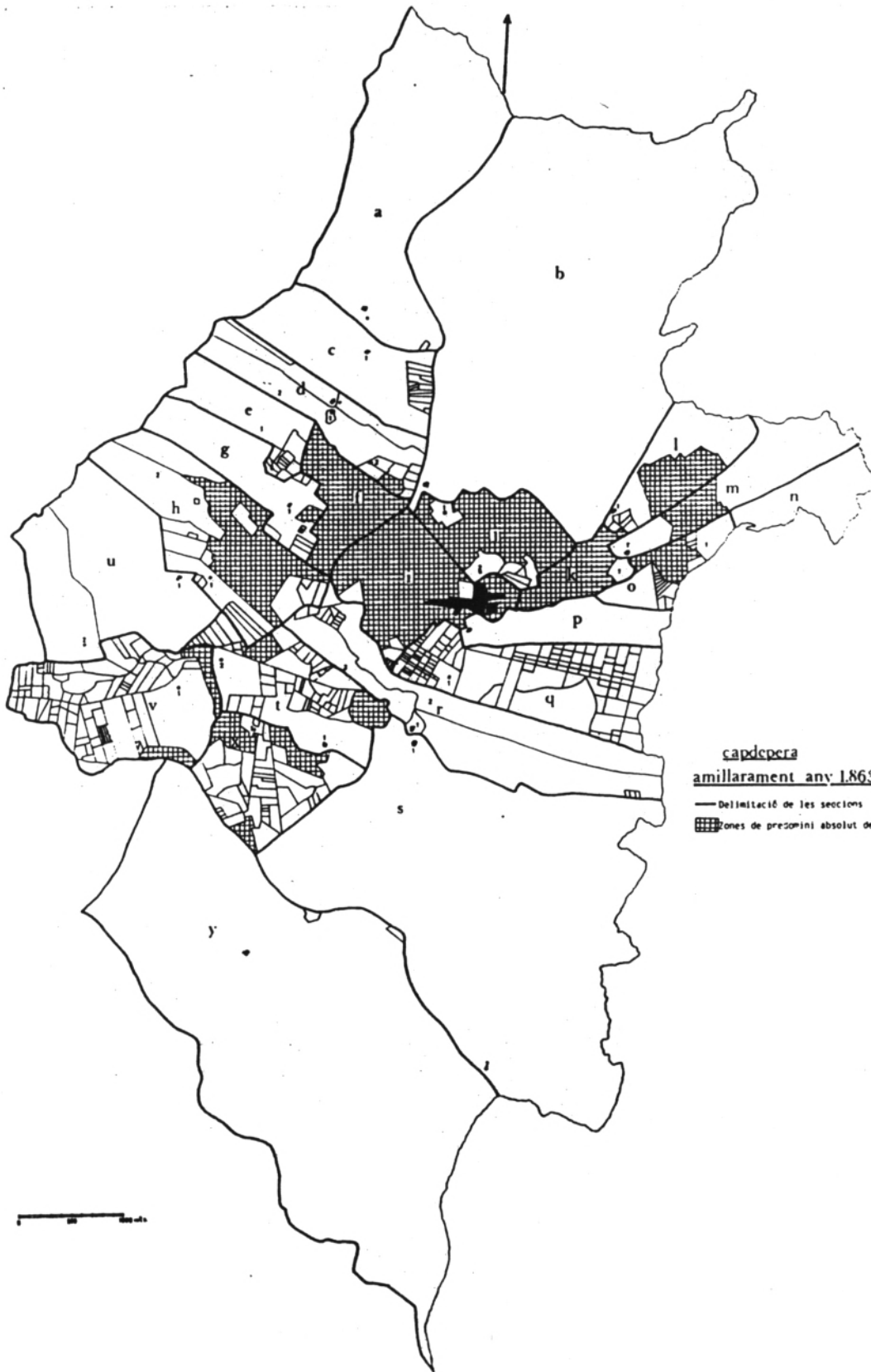
Es difícil calibrar amb detall les conseqüències de la crisi esmentada, encara que tot indica que la recuperació demogràfica es produí ràpidament, a causa, sobretot, d'un important corrent immigratori.

QUAN ENS ASSENYALA, LA DEMOGRAFIA, EL PAS D'UNA SOCIETAT AGRARIA A UNA SOCIETAT MODERNA AMB UNA ECONOMIA MÉS DIVERSIFICADA?

A partir de l'any 1830 hi ha una etapa de creixement demogràfic accelerat i sostingut que es perllonga durant vint anys. Aleshores, l'eliminació de la mortalitat de crisi, juntament amb unes taxes de mortalitat ordinària i de mortalitat infantil considerablement baixes, així com la conservació d'uns valors de fecunditat estables i força elevats, configuren els primers símptomes importants de modernització demogràfica.

Anys	Capdepera	Artà	Son Servera
1860	1731	4634	2214
1875	2.171	5.100	2.373
1877	2.383	5.143	2.454
1887	2.617	5.893	2.704
1897	2.746	5.812	2.739
1900	2.712	5.831	2.777
1910	2.951	5.689	2.624
1920	2.914	5.870	2.725

Taula estadística amb les dades absolutes que assenyalen l'evolució demogràfica.

capdepera
amillament any 1863 Plànol nº3
— Delimitació de les seccions
▣ Zones de presomini absolut de la petita propietat

Anys	Capdepera Natalitat/Mortalitat	Artà Nat./Mort.	Son Servera Nat./Mort.
1860	32‰ / 22‰	37‰ / 25‰	37‰ / 24‰
1875	32‰ / 16‰	37'5‰ / 21‰	38'5‰ / 21‰
1877	27'5‰ / 14‰	36‰ / 20‰	36‰ / 20‰
1887	25‰ / 14‰	29‰ / 21‰	31‰ / 22‰
1897	23‰ / 15‰	29‰ / 22‰	31‰ / 20‰
1900	23‰ / 15‰	29'5‰ / 22‰	30'5‰ / 18'5‰
1910	18‰ / 15‰	27‰ / 18‰	25‰ / 18‰
1920	16‰ / 15‰	22‰ / 15‰	21'5‰ / 15‰

Taula amb les taxes de natalitat i de mortalitat en relació a aquests mateixos anys, expressades en tants per mil. Establint la diferència entre aquestes dues dades tenim les que corresponen al creixement vegetatiu. Observam com les taxes de natalitat i mortalitat a Capdepera, en aquest període, estant bastant controlades i són més baixes que les d'Artà i Son Servera.

SUPOSAM QUE AQUEST CREIXEMENT DEMOGRÀFIC EN QUALQUE MOMENT SE VA ATURAR. DE FET, CAPDEPERA, FINS FA POCS ANYS, ERA UN POBLE PETIT...

Entre 1860 i 1870, el fort impuls demogràfic de l'etapa anterior va disparar el fenomen emigratori, especialment intens a Artà i a Son Servera entre 1861 i 1877. Aleshores, el comportament demogràfic de Capdepera és un dels fets que més criden l'atenció ja que no només no experimenta cap saldo migratori negatiu, sinó que consolida un procés de desenvolupament extraordinàriament particular. Com a trets més rellevants hi ha la caiguda de la mortalitat infantil, però també la reducció de la natalitat i de la fecunditat, cosa que no esdevé com a conseqüència de l'elevació de les edats nupcials, que són les més baixes de la comarca, sinó que fa pensar en el paper essencial que degué jugar la contracepció. Indiscutiblement, la modernització demogràfica de Capdepera fou certament precoç. A Capdepera, la crisi demogràfica no es produiria fins a l'any 1910.

COM S'EXPLICA AQUEST ESPECIAL COMPORTAMENT DEMOGRÀFIC DE CAPDEPERA?

Mentres que a Artà i Son Servera hi havia un predomini quasi absolut de les activitats agràries i un estroncament econòmic, Capdepera es revela com un municipi dinàmic i diversificat, on les activitats no específicament agràries, com eren l'obra de palma, les pesqueres (entorn al 10%) i les comercials lligades al naixement de

Cala Rajada, les quals permeteren absorbir el continuat creixement demogràfic. El procés de parcel·lació d'algunes possessions fou important i també precoç. Cal assenyalar que la possessió de Son Bessó fou la primera de la comarca que s'establí completament entre els anys 1850 i 1860. En el mapa de Capdepera de l'amillament de l'any 1863, realitzat per l'arquitecte i escriptor Pere d'Alcàntara Penya, s'observa com a l'entorn de la població hi ha una important zona de petita propietat i com algunes petites i mitjanes possessions -Son Bessó, Na Maians, Son Febrer, Son Barbassa i d'altres- havien començat a establir-se. En canvi, les grans possessions -Sa Torre, S'Heretat i Son Jaumell- encara es conservaven íntegrament.

A JAUME ALZINA li agradaria que la seva tesi doctoral estigués a l'abast dels ciutadans dels pobles d'Artà, Son Servera i Capdepera, formant part de les respectives biblioteques municipals, així que totes les persones interessades podrien utilitzar-la per a posteriors treballs d'investigació. Ell ofereix tot el material acumulat en aquest treball, demanant únicament que els respectius ajuntaments cuidin de la seva reproducció i enquadració. Als tres consistoris agraeix les facilitats que li donaren per consultar els arxius municipals. I nosaltres agraïm a JAUME ALZINA les explicacions i les dades que ens ha facilitat i que ens poden ajudar a conèixer una mica més l'evolució del nostre poble.

NORMALITZA, TU QUE POTS

El mes passat, els meus afanys "normalitzadors" quedaren fora de joc -no hi varen caber- així que reprenc el fil de la qüestió allà on l'havia deixat el mes de novembre.

A les dues entregues precedents pretenia deixar clar que la nostra llengua és una de les varietats del català. No insistiré més al respecte. El propòsit que me feia per a aquesta entrega era la d'intentar aclarir quin havia d'esser el paper de la forma estàndard de la llengua i que no és altre que el d'assumir el paper de punt de trobada de les distintes formes dialectals per facilitar la comprensió entre els seus parlants.

Estàndard vol dir patró, model, fixació de característiques i composició d'un producte, reducció, simplificació de comportaments. La forma estàndard "actua com a cohesionador i identificador de la comunitat lingüística, estableix, entre els parlants de diverses varietats dialectals més o menys homogènies, la consciència de ser membres d'una determinada comunitat; és a dir, conforma la idea que les respectives parles formen part d'una determinada llengua". (Toni Mollà, Carles Palanca, "Curs de Sociolingüística, 1987).

Però, ¿d'on surt aquest model estàndard? ¿qui disposa les normes i les pautes de conducta lingüística? ¿quin dels dialectes ha de servir de punt de referència per als altres? ¿és qüestió de nombre de parlants? ¿és una qüestió de prestigi social? ¿hi ha connotacions polítiques? ¿és fins i tot necessari aquest esforç aglutinador?

El fet és que totes les llengües cerquen la seva pròpia "puresa" i la seva pròpia "correcció". Diu John Lyons a "Introduction to theoretical linguistics" (1968): "Evidentment és útil que l'administració i l'ensenyament disposin d'un model literari relativament unficat. Però cal precisar, tanmateix, dos aspectes: primer, que el model literari en ell mateix és susceptible de canvi; i segon, que, en relació al seu origen, el model literari es basa generalment en la parla d'una classe d'individus socialment o geogràficament determinada i que, per tant, no és més "correcte" ni més "pur" que la parla d'una altra classe social o d'una altra regió, siguin les que siguin".

Si qualcú pogués pensar que el català literari comunment emprat és una sortida capriciosa, va ben errat de comptes. El procés de formació del català com a llengua cultural no ho és gens de capricios i sí força rigorós. Dues fites, els dos Congressos Internacionals dels anys 1906 i 1986, per una part; dos eixos,

la creació de l'Institut d'Estudis Catalans (1907) i la promulgació de les Normes Ortogràfiques (1913), per altra part. I entre i entre, la tasca diària, l'anar refent, l'estudi erudit, l'aportació del "carrer", l'evolució lògica... i, sobretot, la constant necessitat de renúncia al punt de vista personal en favor del punt de vista comú.

Però, és clar, això són apunts teòrics i gairebé ideals. Les qüestions d'orde pràctic fan que hàgim de tocar constantment de peus a terra. I aquestes qüestions posen en evidència que les normes comunes, ara per ara, tenen restringit el seu camp d'aplicació al català escrit. Tenim unes normes ortogràfiques que ens ensenyen a escriure a tots igual, però no unes normes ortofòniques que ens parlin d'una manera idèntica de pronunciar, amb la qual cosa es segueix mantenguent la sensació de diversitat lingüística quan ens enfrontam a un barcelonès o a un valencià.

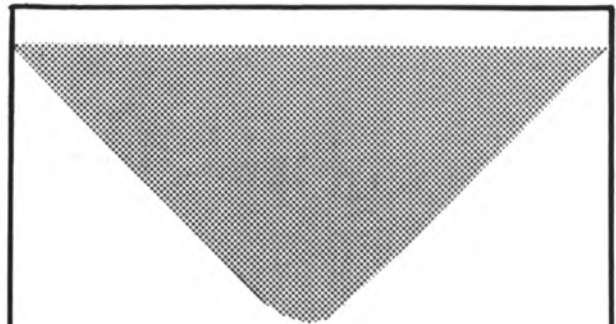
¿Es bo el manteniment de les formes parlades dels distints dialectes? Vegem algunes opinions: "Els dialectes entraran en contacte directe si els parlants respectius adopten la norma d'usar-los amb tota naturalitat en llur tracte amb parlants d'altres dialectes. És clar que, per arribar en aqueix punt, hauran de vèncer la dificultat inicial, que és una sensació d'estranyesa, quasi sempre molt exagerada per aquells qui ni tan sols gosen fer l'experiment. Mantinc que l'educació facilitarà molt les coses si familiaritza la gent amb els altres dialectes i els convenç que els obstacles són en gran part il·lusoris. Els educadors tenen aquí un camp ben espaiós en què demostrar llur capacitat inventiva. A partir de principis que són prou evidents, ha de concebre i assajar tècniques didàctiques adequades a casos específics" (Lluís V. Aracil, "Papers de Sociolingüística"). "Allò que hom anomena estàndard, o bé no és sinó un dialecte magnificat per l'administració, l'escola i els mitjans de comunicació, o bé no és altra cosa que una varietat social que tot sovint s'ha edificat sobre les bases del dialecte prestigiat. Caldrà, però, no confondre les coses. L'estàndard no és la llengua, òbviament: és una varietat més que haurà estat privilegiada per raons extralingüístiques (de lingüístiques, no en trobaríeu cap ni una) i que, tot s'ha de dir, podrà ser molt útil en el cas que la comunitat vulgui romandre unida superant les diferències entre els dialectes (és el cas italià). L'estàndard podrà tenir, fins i tot, una utilitat decisiva des del punt de vista de la política lingüís-

tica: si una llengua es troba en perill d'extinció, l'estàndard podrà salvar-la. I, si aquest és el cas, alguns parlants tindran la responsabilitat de fer una tria potser dramàtica, especialment pel que fa als models de llengua dels grans mitjans de comunicació: o salven la llengua gràcies a l'estàndard, o perden els dialectes i, amb ells, la llengua (i és aquest el cas del català?)...Un cop més, els lingüistes i la gent de bona voluntat haurien de posar les coses en el seu punt: si algú vol dir que una parla no li agrada, que ho digui així de clar; si algú vol menysprear la gent que parla diferent, que faci servir l'insult sense embuts. Tothom, però, hauria de ser instruït per fer servir les paraules amb justícia: un dialecte no és una desgràcia i no és motiu per al complex d'inferioritat fer-lo servir, perquè la llengua comuna no pot ser res més que la coincidència essencial dels dialectes, aquell denominador comú que ens aplega i que, tard o d'hora, farà que la solitud del nostre campanar soni amb veus semblants en una polifonia inextingible" (Jesús Tuson, "Mals de llengües").

I vull acabar l'article d'aquest mes amb unes paraules de Pompeu Fabra, escrites l'any 1920: "Molts valencians i balears creuen encara que l'obra d'unificació del català escrit suposaria la supeditació de llurs varietats dialectals al català de Catalunya. No, no es pretén de supeditar cap varietat a una altra: es tracta simplement que dins cadascuna de les tres grans regions de llengua catalana, es realitzi una obra de depuració, de redreçament de la llengua. (...) Eliminats, dins cada varietat, els castellanismes de lèxic i de sintaxi, reintroduïdes en la llengua escrita les paraules i les construccions perdudes durant els segles de decadència literària, enriquida la llengua escrita pels mots i girs que ens ofereixen els distints parlars actuals, bandejades les mil corrupteles que hi pul.lulen, evitades les grafies consagradores de pronúncies merament dialectals; les diferències que encara trobaríem entre el català de Catalunya, el català de València i el català de les Illes, potser es reduirien a unes quantes divergències morfològiques, les quals per llur nombre i per llur importància no justificarien pas de parlar, com encara alguns parlen, d'una llengua valenciana i d'una llengua mallorquina enfront d'una llengua catalana".

Les paraules de Fabra, desgraciadament, encara mantenen bona part de la seva vigència. Continuaré intentant-ho el mes que ve.

JAUME FUSTER

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
Mari-Germa Melis
Joana Colom
Maria Vives
Pep Terrassa
Llucià Sirer
Mª Antònia Nadal
Jaume Fuster
Ani Muñoz
Antoni Amorós
Gabriel Torres
Antònia Vila
Gabriel Flaquer
Antònia Garcia

BOLLETÍ DE L'OBRA
CULTURAL BALEAR

Capdepera - Cala Rajada

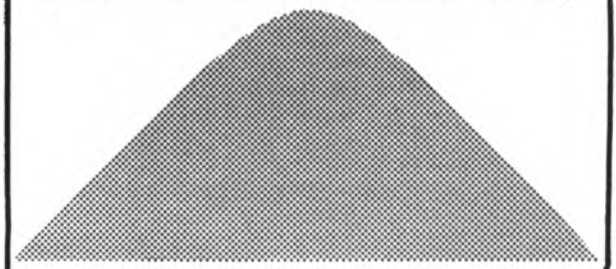
GENER 1990

Via Joan Carles I, s/n
Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels seus autors

Gavadals de tendresa

Sisè

A la nit us instal·làreu al terrat. La vesprada havia escampat sobre el paisatge els seus gavadals plens de fosca. Només la lluna, sempre a l'aguait en les seves vetlles, de biaix, vos enviava la seva llum acerada.

Teodor, recolzat a la barana, immers dins un silenci contemplatiu, copsava la nocturnitat del paisatge. Tu fumaves i respectaves el seu silenci. Gaudies d'escorcollar el seu perfil, retallat sobre el blanc de la paret, il·luminada per la lluna. El front alt, el nas atrevit, el mentó arrodonit, els llavis força molsuts, els ulls negres... Les seves faccions acriaturades, agradoses, d'infant indefens, reguixaven al teu interior quelcom de paternal. Et senties important. Emperó -ai Carles, els teus emperons bramulaven al fons del teu ésser- més que l'infant atemoritzat, que cerca un redòs protector al seu desemparament, hi veies a l'home fugitiu del fracàs, al treballador del sexe, al vividor del cos. No et refiaves. I et colpia el temor d'un enfrontament per l'escalfada febril d'un rampell d'estimera.

-En què penses, Carles?

-No pensava, et mirava solament.

Per què mentires, Carles? Per què no li confiaves els teus temors? Per què aquesta por a la veritat? Per què començares posant paranys a la vostra convivència? Ell fou més sincer. Ell sempre et guanyava en sinceritat i et confià els seus temors que, al fons, eren els mateixos. I afrontà les conseqüències.

-Tenc vint-i-un anys, Carles, no soc l'infant que tu has esperat com a fill. Tu sí que ets l'home que m'hauria agradat tenir per pare, encara que no sé fins a quin punt sabré acomodar la meua estimera a un amor filial. Em pregunto si en sabrem de conviure com a pare i fill?

-I la resposta?

-No en tens de resposta. La nostra situació és insòlita... i difícil. Fa uns dies érem dos desconeguts. Ara, com a pilars per aguantar la convivència, ens inventem uns llaços familiars. No ens resultarà massa feble una il·lusió perquè ens serveixi de recolzament?

-No t'agrada la idea de viure junts?

-No és això, Carles, no és això. Jo t'estimo. Vaig començar a estimar-te aquella nit. No sé com dir-t'ho perquè no interpretis les meves paraules d'una manera que no són. T'estimo d'una manera nova per mi. No sé com explicar-ho. Digue'm, Carles, què penses tu, quina opinió tens dels homes com jo? Dels homes que la societat considera vergonyosa la nostra manera d'estimar?

No t'esperaves aquell cop, eh, Carles? La pregunta et deixà sobre les cordes. A correu cercaves una resposta escaient. La situació t'omplia de basques. Per donar temps al temps i rumiar una sortida, t'aixecares i anares, pensarós, a la barana del terrat. Mirares a Teodor cara a cara, per fer més convincent la resposta, encara que, en el fons, no arribares a esbrinar si tu n'estaves convençut.

-No crec que l'amor pugui ser mai vergonyós. Per mi la vergonya radica en l'egoisme, en la cobdícia...

-De veres, Carles, penses així?

-Sí. La vostra estimera, la vostra tendresa és diferent. Però no podem jutjar la gent per la manera d'estimar, sinó pels seus sentiments i les seves obres. De què tens por, Teo? Tens que la teua sexualitat diferent sigui un obstacle a la meua estimació o al meu respecte?

-No. No és això, Carles, no és això.

Teodor va callar. Tornà a la balustrada, davant el ventall de fosca. Tu, vençuda la dificultat del primer moment i amb la finalitat de convèncer a Teo de què les teves conviccions eren reals i sinceres, et llançares a un discurs improvisat i un poc pamfletari.

-No crec, Teo, que hi hagi cap persona que sigui exactament així com voldria. Ningú el pot escollir el seu ésser. Ningú. no podem anar a fira i compar-nos els ulls del color que ens agradaria tenir, tampoc els trets de la cara o la musculatura o la grandària o els pèls del pit. A mi m'hauria agradat tenir-hi el pit ben pelut, aleshores deien que això feia més mascle, però vaig haver-me de conformar amb aquests quatre pèls ruquers. Tampoc podem escollir el sexe ni les seves inclinacions, tampoc el tarannà de la nostra estimera. Som com Déu o, si ho prefereixes, com la natura ens ha fet. A més, aquest problema de la sexualitat diferent, la societat l'ha assumit.

-Jo diria més bé que l'ha desfressat.

-L'ha despenalitzat.

-Tens raó. Però, si m'ho permets, Carles, et diré que vivim una situació de permissivitat, no de legalitat. Comprens la diferència?

-Clar, que ho comprenc. El que no comprenc és aquest temor teu a...

-No és temor, Carles. Perdona'm. A vegades les idees se m'emboliquen... No sé. Sent com si entre tu i jo s'hi escolàs una tercera persona... És una estranya sensació. No sé com explicar-ho. Al teu costat em sent insignificant.. Per educació i per edat hem de tenir forçosament distintes concepcions de les coses, no podem veure-ho tot des de la mateixa perspectiva. Tu tens una carrera...

-Que no em serveix de res.

-Però la tens i això vol dir que tens uns estudis...

-I creus que això em fa superior a tu?

-Sí.

-Saps quina càrrega porto jo i que tu estàs alliberat d'ella? L'esclavitud mental que comporta una educació alienant i castradora. Educació moral, política i religiosa que ens anul·la i, en comptes de gaudir els béns de la societat, esdevenim els seus esclaus. A això en dius tu superioritat? Moltes vegades he intentat espolsar-me'l a aquest condicionament, i em semblava que ho havia aconseguit, però no, m'aflorea en el moment més inoportú, quan més necessitat en tenc de ser lliure. A vegades tenc la sensació de que estic fermat, de que encara estic lligat als sermons moralitzadores de la meva infantesa per una mena de cordó umbilical, que no he pogut, o no he sabut tallar.

-A mi, un vicari vell del meu barri, també me'n féu de sermons, on tot era pecat i prohibicions i amenaces de condemna d'un jutge invisible que no perdona res. Paraules. Tot paraules, Carles. Paraules que mai m'ompliren l'estomac ni em satisfieren les necessitats més elementals.

-Ets creient, Teo?

-Em neg a creure en el jutge invisible. Crec que al final trobaré l'amor i el perdó que m'embolcarà amb el seu mantell de silenci. Això és tot.

El to quasi enèrgic de les darreres paraules de Teo denotaven la decisió de posar punt final al tema. I tu, Carles, pensares que ell t'havia donat una altra lliçó d'home alliberat, d'home que s'ha espolsat els dogmes establerts. I vares caure altra vegada dins els recels, dins els dubtes i els temors de que, en arribar el moment límit de la seva estimera, et demanaria el cos, tot el cos, com a penyora de la teva estimació. I què faries tu, Carles, arribat aquest moment?

-Anam a Cala Rajada a passar la resta de la nit?

-Tu en tens ganes, Carles?

-Sí.

-Iddò, anem-hi.

I partíreu cap el Port.

Vos assegüreu al piano-bar. Hi surava un sabor a aire d'oci perfumat, a conversa tardana, a vermells vellutats, a miralls que no emmirallaven res.

Us arribaren mirades amistoses, salutacions, somriures que embaulen un desig.

El pianista premia les tecles. La música es perdia entre converses, com aigua escassa entre còdols arrodonits. Una dona rossa com un fil d'or, s'acostà al piano cantant una vella melodia. Era alta, comunicativa, elegant, enviciada, solitària, mirava molt en Teo, li va somriure i el saludà amb la mà mentre cantava. La cançó parla de que la nit és llarga, llarguíssima, que està plena d'oportunitats, de llits oberts, de cotxes, de verges vigilants i de pors. Que és una nit d'aquests que tot té una segona volta i que el final s'embaula amb el principi. Una nit que junta esperança i desengany, il·lusió i fracàs. Una nit llarga, llarguíssima per omplir-la amb amors ardents, que acaben en cansament a la tènue llum de la matinada. Una nit única, com totes, que cauen una per una, com a fulles d'una tardor de cossos tous, de nueses còmplices. La cantant rossa, com a fil d'or, va acostar-se a tu, Carles, i, allargant-te la mà enguantada, et convidà a ballar. Un poc atordit, per l'inesperat de la situació, l'agafares per la cintura i ballàreu. Aviat sortiren altres parelles i us perdéreu entre elles. La dona rossa com a fil d'or et passà els braços pel coll. S'aferrava a tu i es fonien les seves formes i les teves en una sola forma. Els seus llavis cercaren els teus, fugissers. Et passava la llengua per la comissura dels llavis. La seva exhalació ardent et prenia l'alè.

-És que no saps besar?

Tu l'apartares per mirar-la ple de retrets.

-Ja sé. Prefereixes els efebus virginals com en Teo.

T'encegares, Carles, i perderes el control. D'una rauxa la premeres cap a tu i la besares. Amb rancúnia, amb ràbia, la besares. Més que una besada fou la xuclada d'una ventosa de pop.

Què pretenies, Carles, amb aquella besada? Desfer-te d'ella? Ferir-la? Cansar-la? O demostrar-li la teva virilitat? Res aconseguies. Solament interessar-la més i més. La cantant era una d'aquestes dones que estira a un home cap a ella com a un sacrifici i que és tot exigència i urgència. Si el teu fou un bes de pop el seu fou de petxina quan es clou sobre la roca. Et refermà més els braços al coll i quedares presoner del seu desig i, malgrat tot, presoner del teu, també. Confessa-ho, Carles, mai t'havies sentit botí d'una dona; eres, en aquest cas, com un col·legial, un pàrvul del sexe.

Des de la taula, en Teo, te mirava i et va fer un ample somriure de complicitat.

Acabà la música i anàreu a seure. La cantant s'assegué enfront de tu.

-Com estàs, Teo?

-Hola, Virma.

-Presenta'm el teu "amic".

-Encara no vos coneixeu prou? Carles... i Virma.

Vos donàreu la mà, i, entre rialles, vos diguéreu les paraules de rigor.

-Virma, no vull que pensis el que no és. Carles no és el meu "amic", almenys amb aquesta sorna que has posat a la paraula. Carles és el meu pare. M'acaba d'adoptar.

I Virma, davant la sorpresa, et mirà, Carles, interrogant, perquè li confirmassis les paraules de Teo.

-Sí. És el meu fill adoptiu.

Virma alçà les seves mans d'abadessa mundana i fent una creu a l'aire, digué:

-El Pare, el Fill... i jo que soc aquí, l'Esperit Sant?

Els tres vàreu riure. El pianista havia començat una nova melodia i la repetia, esperant que la cantant es dignàs a cantar-la.

-Perdonau, la feina em crida.- I Virma, la del front intel·ligent, ulls acerats, pòmuls triangulars, boca dura i mans d'abadessa mundana, s'allunyà entre la gent.

-T'ha agradat Virma per la teva novel·la, Carles?

-No sé què dir-te. Té una forta personalitat, però...

-Però què? És possessiva?

-Sí, amb excès. Allí, a la pista, m'he sentit com si m'haguessin violat públicament. No sé com explicar-ho. Als meus anys m'he sentit, per primera vegada, com un escolar que li han passat la mà per les intimitats fresques i tebes. M'ha embolicat dins el misteri d'un erotisme estrany, desvergonyat i, al mateix temps, enllepidor.

-Els personatges de la nit són així, Carles: d'una tendresa embruixadissa i fora vergonya. Tenen la tendra dolcesa d'una aviciadura i l'amoralitat del pecat.

Virma cantava una nova cançó. I també parlava de la nit. Però ara la nit era curta, curtíssima, de passions viscudes de pressa, entre singladura i singladura, per carrerons solitaris del barri d'un port estrany. De mariners enzelats per llargues travessies d'abstinència. D'ulls sense temps per mirar, de llavis sense temps per besar. De cadències d'acordió per obscuritats de cervesa. De pits nus, de pells tatuades, d'homes rossos com la mel. De nits curtes, curtíssimes, fragmentades amb recerques, amb trobades, amb separacions, amb adéus. De tot un tràfec d'amor en el tràfec nocturn d'un enclau portuari. La nit... Sempre la nit com encoberidora, mecenes i còmplice d'amors furtius.

-Virma sempre hi posa sentiment en aquesta cançó, és la seva vida. Després d'anys encara porta a la boca el pol·len de les besades de l'home que ella estimà. Un ros que baixà de la tramuntana amb un vaixell de veles amples i a la tramuntana se'n tornà dins una auba d'estiu. Fou el seu amor un port de passada, breu i accidental, com aquestes flors que s'obrin de nit i es clouen de matinada. T'ha agradat, Carles, la història de Virma?

-No sé si és la història que m'ha agradat o ha estat aquest drap poètic en què l'has vertida. Saps que en el fondo ets un poeta?.

-No m'agrada que et burlis de mi, Carles. Per mi la poesia és aquestes paraules en filera que hi ha als llibres. Res més.

-T'equivoques, Teo. Poesia és un sentiment, una forma de sentir la bellesa de les coses, una manera bella de dir les coses. És una actitud enfront de la vida.

-Parles com un llibre obert, Carles. Però jo no el sé llegir, a aquest llibre. A la meua vida no hi ha hagut temps per a la poesia. Saps com vaig conèixer a la Virma?

-Clar que no.

-Idò de la mateixa manera que els he conegut a gairebé tots. Va acorralar-me una nit amb la seva cobdícia. Cobdiciava el meu cos, la meua veu, la meua boca, el meu sexe. Com tots. Sempre la meua joventut, la meua soledat, com a botí d'uns i d'uns altres, d'unes i d'unes altres. M'han repetit sempre, ells i elles, les mateixes paraules, les mateixes mirades, les mateixes ardències, com si fossin successives encarnacions d'un mateix ésser asexual o plurisexual, cobdiciosos de devorar la meua estimera. Així sempre, Carles, des dels llunyans matins que un senyor de negre, quan jo era un nin fàcil en el descampat solitari, amb les seves mans, com a dos crancs sense closca, profanaren el meu cos bru i primatxol. I Virma aquella nit, que també ballàrem, com ho ha fet amb tu, aferrada a mi com un mol·lusc aferradís, per fer-me percebre les seves formes i percebre ella les meves, m'acorralà al centre de la pista i també, com tu, me vaig sentir violat en públic. Més tard volia, em digué, descloure el meu misteri d'adolescent virginal. Vaig deixar-la sola i nua rera el mur del port. Va fer-me por, Carles, l'aspecte carnisser d'aquella tigressa exhuberant, disposada a exercir el seu domini sobre mi, a sacrificar-me als seus antulls. Vaig tenir la sensació de què em devoraria com a un pilot de carnassa. No l'havia tornat a veure fins avui. T'interessa, Carles, la Virma com a "parteneur" d'una nit d'amor?

-No. Ni mica.

-Anem, idò, a trescar la nit. Ella no fa més que mirar-te. Es veu que tu a ella si que la interesses.

-Anem.

I sortíreu del bar. Tu tenies la seguretat de què, a l'hora de descriure la personalitat de Virma, no et trobaries en dificultats. Però que equivocat estaves, Carles. Al moment de la veritat hagueres de recórrer a les paraules de Teodor, et faltà la vivència per poder dibuixar amb paraules a la devoradora d'homes en acció.

Era l'hora en què les terrasses es van buidant. En què les parelles es perden dins la fosca dels carrers, dins els racons arrecerats de mirades, sota l'emparança de la nit. El Passeig Marítim, poc a poc, anava quedant solitari. Les parelles, qualsevol compost de parelles, donaven l'última passada de pre-escaïfament. Per uns era el final de la nit, la despedida, el darrers refrec, la darrera besada, el darrer batec executat a duo. Per uns altres era el principi de quelcom que esdevindria, l'obertura de l'acte, amb sabor de matinada.

En Teodor, bon coneixedor de l'intriga i l'astúcia de la nit, dels afers il·lícits, dels amors secrets, del maneig de propòsits amagats, de l'idioma dels somriures, de les cadències de les paraules, de l'encadenament dels esguards, del llenguatge de les mans i del valor eròtic dels silencis, agafant-te del braç, va dir-te:

-Intenta copsar bé aquest instant, Carles, és l'hora més esperada de la nit. Se senten els seus silencis dins l'enrampada de l'aire. És l'hora que ja s'han fet els tractes, que s'han clossos els idil·lis, que s'han vençut les timideses, que l'alcohol ha fet caure les vergonyes, que comença la gran festa de les nueses, la baralla col·lectiva dels sexes, dels amors íntims. La transmutació de persones per unes altres del mateix sexe. És l'hora de les lluites i de les tendreses, de les bogeries febroses, del comerç de la carn, de la correspondència nocturna, la proliferació de positures, del triomf de les formes, dels orgasmes silenciosos, dels crits del delit, dels endarrers sense fita, de l'idioma de la pell, de l'encabdellament dels cossos, de les ardències, dels mercaders del sexe, dels bramuls del plaer i dels fracassos també i de les frustracions i de les pors que cadellen les intimitats còmplices. És l'hora, Carles, que es van forjant els cansaments dins els apartaments de matinada. És l'hora de totes les bogeries humanes.

-Una dona em va dir s'altra nit que en aquesta hora queien totes les caretes.

-Per alguns, Carles, és l'hora que se l'han de posar per sempre, a la careta; iniciar-se als jocs de la nit implica, o bé dur la màscara o ser un marginat. La societat no perdona als qui són diferents.

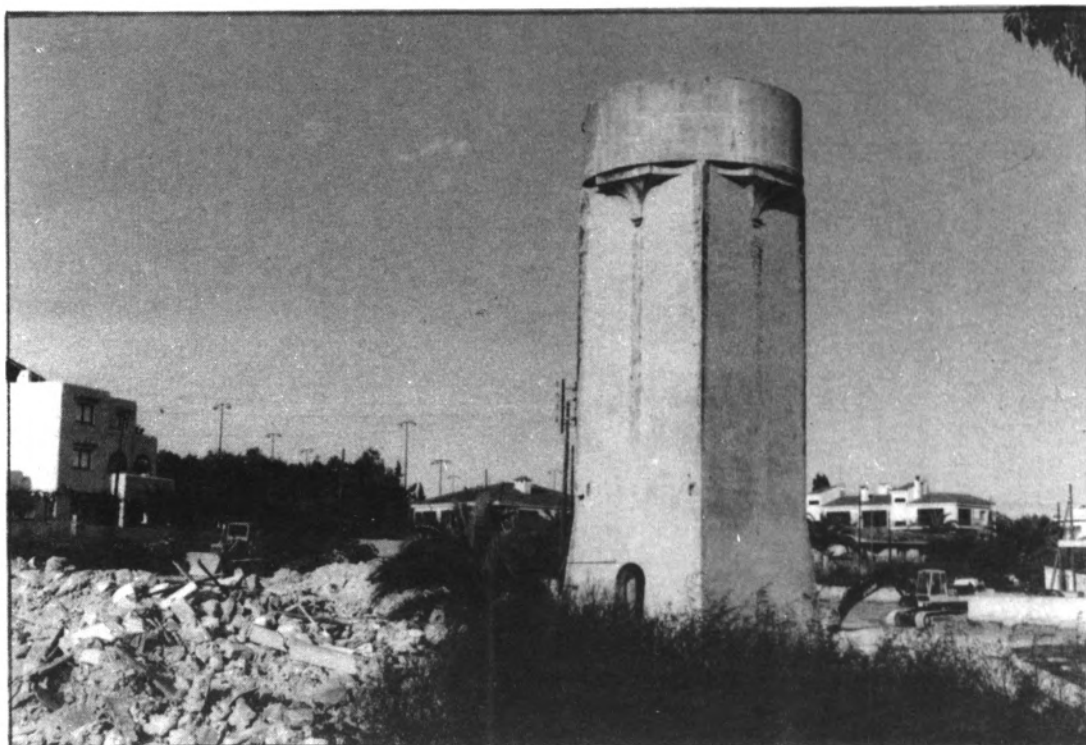
Allà dalt, la lluna badallava.

Joan Rai

Imatges

TORRENT DE CANYAMEL
AL PAS PER CA'N DEIA

DEPÓSIT D'AIGUA
DE L'HORT DE CA'N MARCH.
JA NO HI ES...